

TEHETSÉGGKUTATÁS - HATÁRON INNEN ÉS TÚL...

**Szerkesztette:
Mező Ferenc**

(2010)

TEHETSÉGGKUTATÁS - HATÁRON INNEN ÉS TÚL...

Szerkesztette:
Mező Ferenc

(2010)

Kiadó:

A könyv kiadását a Szülőföld Alap (www.szulofold.hu) támogatta.

- Szerkesztő: dr. Mező Ferenc
a Kocka Kör elnöke
- Szakmai lektor: dr. Tóth László
a Debreceni Egyetem, Pedagógiai-Pszichológiai Tanszék tanszékvezetője
- Borító: Mező Ferenc
- Kiadja: Kocka Kör Tehetséggondozó Kulturális Egyesület
Levélcím: 4032 Debrecen, Tarján u. 55.
Tel.: (30) 656-1-565
Web: www.kockakor.hu
- Kiadásért felelős: Mező Ferenc elnök
- Nyomda: Center Print Nyomda
4025 Debrecen, Nyugati u. 5-7.
Tel.: (52) 340-041; Fax: (52) 532-191
Web: www.centerprint.hu
- Felelős vezető: Szabó Sándor ügyvezető igazgató
- ISBN 978-963-87488-8-1

Irodalomjegyzékben:

Mező Ferenc (Szerk.) (2010): *Tehetségkutatás – határon innen és túl...* Kocka Kör Tehetséggondozó Kulturális Egyesület, Debrecen.

Minden jog fenntartva

Jelen kiadvány sem részben, sem egészben nem másolható sem elektronikus, sem mechanikus eljárással – ideértve a fénymásolást, a számítógépes rögzítést vagy adatbankban való felhasználást is – a jogtulajdonos írásbeli engedélye nélkül.

© 2010 Kocka Kör, illetve a Szerzők

Tartalom

Bevezetés	7
1. A TEHETSÉGSEGÍTÉS NEMZETI FÓRUMAI	9
Bajor Péter: Összefoglaló a nemzeti tehetségsegítés rendszeréről, alapfogalmairól	9
Rajnai Gábor: Tehetségpontok és hálózatuk jellegzetességei.....	16
Sarka Ferenc: A nemzeti tehetség program, a nemzeti tehetség alap és pályázataik	21
2. TEHETSÉGGONDOZÓ SZERVEZETEK	27
Mező Katalin: Kocka Kör.....	27
Münnich Ákos és Mező Ferenc: A Debreceni Egyetem Regionális Tehetségpont.....	32
Kaluha Sándor: Tehetséggondozás a debreceni Fazekas Mihály Általános Iskolában	36
Pappné Nagy Ildikó, Kiss Papp Csilla és Fekete József: Tehetséggondozás a Medgyessy Ferenc Gimnázium és Művészeti Szakközépiskolában	38
Temes István: Tehetséggondozás a Debreceni Csokonai Vitéz Mihály Gimnáziumban.....	43
Varjú Potrebić Tatjana: Magyarokanizsa Község Pedagógus Egyesületének bemutatása.....	45
Pšenaková Ildikó: A magyar pedagógusképzés 50 éve és a tehetséggondozás helyzete a nyitrai Konstantin Filozófus Egyetemen	50
H. Tóth István: Tteendőink a tehetségpontokért Csehországban.....	54
Tóth Nikoletta: Tehetséggondozás az USA-ban.....	60
3. KUTATÁS KÖZBEN	63
Mészáros László: A tehetség szó értelmezése az újszövetségi iratokban	63
Janurikné Lestyán Erzsébet: A korai tehetség azonosítása és fejlesztése	69
Szanati Dóra és Nagy Beáta: Koraszülött kisgyermekek átlagon felüli prenyelvi/nyelvi teljesítménye	73
Szemán Renáta: Nyelvi kreativitása zenei fejlesztésben részesülő gyermekek körében	79
Budai Éva: Önértékelés, tehetség és tanulmányi teljesítmény a serdülőkor kezdetén	86
Harsányiné Petneházi Ágnes: Interperszonális kapcsolatok a tehetséges tanulók körében	94
Nagy Lehocy Zsuzsa: Matematikai tehetséggondozás	102
Szabóné Balogh Ágota: A tehetséggondozásban megjelenő informatikai eszközök	105

ÖNÉRTÉKELÉS, TEHETSÉG ÉS TANULMÁNYI TELJESÍTMÉNY A SERDÜLŐKOR KEZDETÉN

Budai Éva

Debreceni Egyetem, BTK, Humán Tudományok Doktori Iskola, Pszichológia program PhD hallgatója. E-mail: budaievi@yahoo.com

Az önértékelés és tanulmányi teljesítmény viszonyát mutatja be a dolgozat három hetedikes osztályban végzett felmérés alapján. Rálátást nyertem a tehetség megjelenésére a jó s a rossz tanulóknál. A vizsgálat a Coopersmith-féle tanulói önértékelés-kérdőív és a tanulók önértékelésének, énképének, szociális képének megismerésére szolgáló hétfokú skála alapján történt. A kapott adatok és a félévi bizonyítvány közötti korrelációk kimutatásával bizonyítottuk az önértékelés és az iskolai teljesítmény összefüggését. *Kulcsszavak:* serdülőkor; önértékelés; tehetség; tanulmányi teljesítmény; korreláció

Dolgozatomban az önértékelés és a tanulmányi teljesítmény közötti összefüggéseket elemzem serdülők körében, ahol ez sokkal érzékelhetőbb és nagyobb jelentőségű, mint más korosztályok tagjainál. Hipotézisem az, hogy a serdülők önértékelése és a tanulmányi eredménye összefügg egymással. Ennek felderítésére felmérést végeztem a kérdéses korosztály körében.

Ezzel kapcsolatban érdemesnek találtam kitekinteni a tehetség kérdéskörére is. Felvetődik a kérdés, hogy tehetségesek-e a jó tanulók, illetve, hogy tehetségtelenek-e a gyengébb iskolai teljesítményt nyújtó diákok. Az a feltételezésünk, hogy a tehetséget nem lehet megállapítani pusztán a tanulmányi eredmény alapján.

Charlotte Zillmann (2002) Iskolai kudarcok című könyvében írja, hogy sok diáknál az iskolai kudarc nem az intellektuális képességek gyengesége vagy hiánya, nem is a lustaság vagy koncentráció gyengesége, hanem egyfajta lelki szükségállapot, melyet a nem megfelelő családi bánásmód mellett az iskola, pedagógus fenyegető hozzáállása is erősíthet. Ezeknek a diákoknak szüksége van a megértő, biztató tanárookra. „Az iskolai sikerhez tehát nemcsak a tanuló esze és készsége szükséges, hanem a tanári személyiség is, és nagyon fontos az iskola emberi légköre.” (Zillmann, 2002. 20. o.) Később így folytatja: „A tanároknak a pedagógiai és didaktikai felkészültség mellett empátiára és jó kapcsolatteremtő képességre is szükségük van ahhoz, hogy diákjaikkal értékes, lelkesítő viszonyt alakítsanak ki. Sajnos akadnak olyanok is, akik pedagógusi véna híján csak „leadják az anyagot”, magatartásuk elutasító, hiányzik belőlük a segítőkészség, a megértés és biztatás. Az ilyen tanárok nem tudják megnyerni maguknak és tantárgyuknak a diákokat. Különösen az érzékenyebb tanulókból váltanak ki szorongást, kedvetlenséget, esetleg alulteljesítést.” (Zillmann, 2002. 29. o.)

A tapasztalat azt mutatja, hogy egy tanulónak a teljesítményét akkor ismerik el jónak az iskolában, ha vissza tudja adni az anyagot olyan formában, ahogy azt a tanár előadta. Az igazi gondot az jelenti, hogy a jó tanulók sem képesek a szelektív kódolásra, vagyis, hogy a lényeges és lényegtelen információk között különbséget tegyenek. Ennek az a következménye, hogy nem valósul meg a fontos információk tárolása, viszont rögzülhetnek lényegtelenek is. Ráadásul az információ nem mindig a megfelelő helyen tud kapcsolódni, következésképp nem fog sikeresen megvalósulni a tanulási folyamat.

A gyermek kreativitásának fejlődése (ami a tehetségnek az egyik jellegzetessége) szintén akadályokba ütközik az iskolában. Nem engedik a gyermeket elszakadni a megszokott gondolkodástól, nem várnak tőle új kérdéseket és válaszokat sem. A vizsgált tanulók esetében azt tapasztaltam, hogy nem képesek a metakognícióra, nem tanították meg őket logikusan gondolkodni,

így a tehetség kibontakozása is korlátozva van. Elmondható, hogy ez a jelenség általános probléma az iskolások körében, ugyanis nem tudnak jól tervezni, ellenőrizni, s értékelni az eredményt.

Megállapítható, hogy a vizsgált osztályokban nem voltak kiválóak, akik jelentősen felülmúlták volna társaikat egy vagy több területen, vagy legalábbis nem demonstrálódott a jól tanulók körében sem a kiválóság sem a tehetség.

Az iskolai teljesítmény sok tényező függvénye. Az egyik ilyen befolyásoló tényező az iskolai körülmények. Tudjuk, hogy jobban teljesítünk olyan környezetben, amit magunk választhatunk, formálhatunk. Sajnos a jelenlegi iskolarendszerre nem ez a jellemző. A gyermek nem tud változtatni a tanár bevett tanítási sémáján, a beskatulyázáson, a Pygmalion- effektuson. Ha nagyon szükséges, mégis hogy tud a gyermek változtatni ezeken? Sajnos nem tud, nincs ennek bevett, kidolgozott módja, csak lázadni tud ellene, provokálni tudja a tanárt. Ez azért jelenthet súlyos problémát, mert a „bukott”, egyéni bánásmódot, elfogadást igénylő renitens gyermekek között is megbújhatnak a tehetségesek, akiknek az igényeit nem vették észre vagy elutasították. Tehát könnyen elsikkadhat a tehetségük, ha azt egy hozzáértő személy nem ismeri fel és nem bábáskodik annak kibontakozásánál.

Az iskolában nemcsak a pedagógusnak, az osztálytársaknak is meghatározó szerepe van a serdülő énképének és önértékelésének alakulásában, hiszen a tanórán kívüli, társas visszajelzés még intenzívebb s kevésbé van korlátok közé szorítva, ilyenkor a társak nem mindig veszik figyelembe egymás megítélését tapintatosan, az iskolai, társadalmi normáknak megfelelően. Ennél a korosztálynál azonban legnagyobb szerepe mégis a családnak van. Ez természetes is, mivel ez az elsődleges szocializációs és folyamatosan jelen levő közeg. Ez akkor is így van, ha már tetten érhető a családról való leválás megindulása.

Jelen vizsgálatomban egy általánosabb megközelítésben tanulmányozom a felvetett kérdéseket nem a tehetségesek speciális csoportjában, hanem a serdülő korosztály körében- különösen az önértékelésnek és az iskolai teljesítménynek a kapcsolatát igyekeztem megragadni.

A vizsgálati minta két szegedi iskola 53 tanulójának adatait foglalja magába. A nemek szerinti megoszlás a következő: 33 fiú (62, 26 %) és 20 lány (37, 74 %). Az egyik a Makkosházi Általános Iskola, városi lakótelepen levő oktatási intézmény, matematika, francia, általános tagozatokkal. (7/A: 21 fő, ebből 10 fiú, 10 lány ; a 7/C: 19 fő, melyből 11 fiú és 9 lány). A másik a József Attila Általános Iskola és Szakiskola 7/A osztálya (13 fő, ahol 12 fiú és 1 lány). A József Attila általános iskola, mely lakótelepen helyezkedik el, és sajátos nevelési igényű tanulóit az egész városból fogadja, de 6. osztálytól kezdődően. (A továbbiakban ezt az iskolát J.A.-val jelölöm.)

Mindhárom osztályban a következő mérőeszközöket alkalmaztam: a Coopersmith által kidolgozott kérdőíves vizsgálatot (in: Tóth, 2004. 37-38. o.), mely a tanulók önértékelésének megállapítására szolgál, valamint az énkép, szociális kép megismerésére alkalmazható eljárást (in: Tóth, 2004. 29. o.), melyre hétfokú skála néven utalok. A kapott adatok statisztikai elemzésekor Falus Iván és Ollé János (2000), valamint Szokolosky Ágnes (2004) művére támaszkodtam.

A Coopersmith-féle kérdőív

A minta egészében és az osztályok mindegyikében a normál önértékelés volt a leggyakoribb (1. táblázat). Nem várt a J. A. 7/A osztályának a többi osztályhoz képest magas százaléku normál önértékelése. Mivel ide jár a legtöbb problematikus és gyengén tanuló serdülő, feltételeztem, hogy ők alacsonyabb önértékelésűek. A meglepő eredmény arra enged következtetni, hogy az énvédő mechanizmusok aktív működése eredményeképp, az objektív tények ellenére ezek a fiatalok kompenzálni tudják az őket ért hatásokat. Másik magyarázatot is találok a jelenségre. Megfigyeltem, hogy ebben az osztályban nem a tanulmányi teljesítmény, a tudás számít

meghatározó értéknek. Közülük senki sem akar továbbtanulni középiskolában, sőt szakma megszerzésére is kevesen törekszenek, következésképpen a jó tanulmányi eredmény elmaradása miatt nem sérül önértékelésük. Tapasztalatom szerint náluk más a csoportnorma, más dolgok számítanak értéknek, amelyeknek érdemes megfelelni. Ilyen például a talpraesettség, a jó fizikai felépítés, az ellenkező nemnél elért népszerűség, a vagányság és a szabadság.

1. táblázat: Az egyes osztályok önértékelési indexének megoszlása százalékban

	Normál	Magas	Alacsony
7/A	47,6	23,8	28,6
7/C	57,93	31,6	10,5
J. A. 7/A	84,6	0	15,4
Össz.	60,4	20,7	18,9

A továbbiakban nézzük meg, hogy az önértékelési index adatai milyen korrelációt mutatnak egyéb adatokkal! Az alább következő táblázatok tükrözik a félévi tanulmányi átlag, valamint a társaknak (T), az otthonnak (O), az iskolának (I) a tanulók által feltételezett értékelését, és az önmagukról alkotott véleményt (S).

A 2. táblázatban látjuk, hogy közepes erősségű, pozitív irányú korreláció mutatható ki az önértékelési index és a félévi bizonyítvány átlaga között. Ezt az eredményt szignifikánsnak tekinthetjük, ami azt jelenti, hogy az önértékelés és tanulmányi átlag közötti összefüggés nem véletlen. Mivel a korreláció pozitív irányú, azt bizonyítja, hogy a vizsgált két változó kölcsönösen együtt jár. Ebben az esetben ez azt jelenti, hogy minél nagyobb az önértékelési index, annál jobb a tanulmányi átlag. Ezek az adatok is bizonyítják a hipotézisem helyességét, miszerint az önértékelés és a tanulmányi eredmény összefüggést mutat egymással, ennek értelmében akinek jobb az önértékelése, annak feltételezhetően jobb a tanulmányi teljesítménye is.

2. táblázat: Az önérték. index és a tanulmányi átlag korrelációja

	Önért. Index	Átlag (j)
Önért. Index	1	,350(*)
Átlag (j)	,350(*)	1

* A korreláció 0.05 szinten szignifikáns.

A 3. táblázat legalsó sorában láthatjuk, hogy a self (a gyermek önértékelése saját magáról) miként korrelál a társak, az otthon és az iskola alsókálájával. Mindegyik összefüggésről elmondhatjuk, hogy közepes erősségű és pozitív irányú. Ez természetes, hiszen a gyermek önértékelésére elsősorban az ezekről a területekről jövő jelzések hatnak. Ha az alsókálák értékeit nézzük, akkor a self első helyen az iskolai értékeléssel, a második helyen a társak véleményével, míg harmadik helyen az otthoni visszajelzésekkel korrelál. Az otthoni értékek harmadik helyre szorulása azt jelezheti, hogy a serdülők elkezdték a családról való leválást, és ebben a folyamatban gyakrabban és könnyebben kerülhetnek konfliktusba a szülőkkel, mint korábban. Ugyanakkor egyre meghatározóbbá válik

számukra a kortárs csoportba való tartozás. Az iskola jelentősége itt is megmutatkozik és azzal magyarázható, hogy egyrészt a serdülők napjuk jelentős részét az iskolában töltik, másrészt a tanárok szóbeli megnyilvánulásain kívül az itt kapott értékelést, visszajelzést kézzelfogható módon, dokumentumok formájában, bizonyítványban, érdemjegyként írásban is megkapják. A táblázat értékeinek együttjárását szignifikánsnak mondhatjuk.

3. táblázat: Az önértékelési index és az alsókálák korrelációja

	Önért. Index	T	O	I	S
Önért. Index	1				
T	,592(**)	1			
O	,615(**)	,204	1		
I	,700(**)	,319(*)	,317(*)	1	
S	,924(**)	,574(**)	,453(**)	,587(**)	1

** A korreláció 0.01 szinten szignifikáns.

* A korreláció 0.05 szinten szignifikáns.

A tanulmányi átlag és az alsókálák korrelációját (4. táblázat) elemezve, az iskolai teljesítmény és az iskolai véleményezés, valamint a társak visszajelzéseinek adatai között közepes erősségű, pozitív irányú összefüggést láthatunk. Ez természetes, hiszen a valóságban a félévi bizonyítvány és az iskolai teljesítményről kapott értékelés majdnem egybeesik. Nyilvánvaló, hogy az iskolai véleményhez hozzátartozik a tanárok pozitív vagy elmarasztaló megnyilvánulása, érzelmi viszonyulása. Elismertebb iskolai körökben az a tanuló, akinek jobb a teljesítménye.

4. táblázat: Az alsókálák és a félévi bizonyítvány átlaga

	T	O	I	S	Átlag (j)
T	1				
O	,204	1			
I	,319(*)	,317(*)	1		
S	,574(**)	,453(**)	,587(**)	1	
Átlag (j)	,310(*)	,281(*)	,350(*)	,216	1

* A korreláció 0.05 szinten szignifikáns.

** A korreláció 0.01 szinten szignifikáns.

Hasonló a helyzet a társak megítélésénél is. Itt is pozitív irányú korrelációról van szó. A két adat közötti összefüggés azt mutathatja, hogy minél jobban tanul valaki, annál elismertebb a társai körében. Felvetődik a kérdés, hogy mi a helyzet a „stréberekkel” a vizsgált osztályokban. A részadatok bizonyossága szerint a jó tanulókat az osztálytársak is pozitívan értékelik. Például a tulajdonságlista (melynek a bemutatását a jelen dolgozat nem tartalmazza) alapján is megállapíthatjuk, hogy a 40-es számú, az osztály legjobb tanulmányi átlagával rendelkező fiút a társak 95,27 %-ban pozitív tulajdonsággal értékelték. Egy másik osztályban pedig a 4-es számú 4,9-es átlagú lányt 97,09 %-ban illették pozitív tulajdonságokkal. Ez azt jelenti, hogy a

Makkosházi iskolában érték a jó tanulmányi eredmény. Annál is inkább, hogy hetedik osztályról van szó, ahol már gondolkodni kell a továbbtanulásról, és ennek kapcsán is alakul a serdülők jövőképe.

A vizsgálat eredményei közül ez az egyetlen táblázat mutat negatív irányú korrelációt (5. táblázat). A korrelációk mindegyike gyenge, ami összefügghet a minta kis elemszámával. Az 53 vizsgált személy közül összesen 21-en buktak meg legalább egy, de inkább több tárgyból. A korrelációs adatok kiszámításakor azt vettem tekintetbe, hogy egyénenként hány bukás történt, tehát a számokban az is benne van, hogy hányan buktak, s összesen hányszor.

5. táblázat: Az önértékelési index + az alskálák és a bukási adatok

	legalább egy tárgyból buktak
Önért. Index	-,070
S	-,089
I	,145
O	-,280
T	,112

** A korreláció 0.01 szinten szignifikáns

* A korreláció 0.05 szinten szignifikáns.

Az önértékelési index valamint az otthoni és self alskála negatív korrelációban vannak. Ez azt jelenti, hogy minél nagyobb az egyik változó értéke, a másik változóé annál kisebb. A csupán tendencia szintű eredményeket adó táblázat is alátámasztja hipotézisemet az önértékelés és a tanulmányi eredmény összefüggéséről, vagyis minél többször buktak meg valaki, annál alacsonyabb az önértékelési szintje.

A Coopersmith kérdőív adatait összevettem nemcsak a tanulmányi átlagokkal, hanem a hétfokú skála eredményeivel is. Először megvizsgáltam, hogy milyen összefüggésben van a Coopersmith-féle önértékelési index a hétfokú skála összesített önértékelési mutatójával. Ez az adat úgy alakult ki, hogy összegeztem a tanulóknak a kérdőív egyes pontjaira adott válaszainak pontszámát. Az ebből kiszámított átlaggal (Össz. Önért.) dolgoztam a 6. táblázatban.

6. táblázat: Coopersmith-féle önértékelési index és a hétfokú skála össz-önértékelési adatai

	Önért. Index	Össz. önért.
Önért. Index (Coopersmith)	1	,452(**)
Össz. önért. (hétfokú)	,452(**)	1

** A korreláció 0.01 szinten szignifikáns.

A két adatsor közepes erősségű, pozitív irányú korrelációban van egymással. Ez arra enged következtetni, hogy az eredmények objektívnek tekinthetők, hiszen a két különböző vizsgálati módszer adatai megközelítőleg ugyanazt az állapotot tükrözik.

A hétfokú skála

A továbbiakban a hétfokú skála adataival dolgozva, megvizsgáljuk, hogy az egyes altényezőkre mi jellemző, illetve azok milyen összefüggésben vannak egymással. A kérdőívet minden tanuló

saját magára vonatkoztatva töltötte ki, de más- más személy szemszögéből pontozta magát egytől hétig terjedő skálán. „Az értékelő személyek” az osztályfőnök, osztálytárs, apa, anya, illetve saját maga voltak. Az egyes szemszögekből adott értékeléseket nevezem altényezőknek. A következő tulajdonságok szerint történt saját maguk pontozása: intelligencia (okosság), emlékezet, figyelem, pontosság az iskolai munkában, szépség, a társakhoz való viszony, önállóság, őszinteség, akaraterő, a tanárhoz való viszony, szorgalom, magatartás. Az altényezők adatait átlagoltam és a továbbiakban ezzel az értékkel dolgozom (7. táblázat).

7. táblázat: Az altényező értékei (a hétfokú skála)

	Össz. Oszt.fő	Össz. Oszt.társ	Össz. Apa	Össz. Anya	Össz. Önért.
Valid	53	53	53	53	53
Missing	0	0	0	0	0
Mean	4,6053	5,2563	5,1053	5,3538	5,6368
Median	4,6667	5,5000	5,4167	5,8333	6,0000
Mode	4,17	7,00	7,00	7,00	7,00
Std. Deviation	1,19216	1,46995	1,90178	1,64861	1,17432

A 7. táblázat alapján azt láthatjuk, hogy az osztályfőnök értékelésének az átlaga a legalacsonyabb. Ennél magasabb az apa értékelése, valamint az osztálytársaké. Legtöbbre az anyák értékelik gyermeküket. A tanulók saját értékelésének az átlaga a legmagasabb. Ezt azzal magyarázom, hogy a kérdőív kitöltésekor az tudatosul a serdülőben, hogy ő valóban rendelkezik bizonyos előnyös tulajdonságokkal. A kamaszkori változások miatt egyébként is szüksége van arra, hogy erősítse az énképét, önértékelését. Ráadásul a serdülőnek sokkal könnyebb átfogni és összegezni a saját magáról alkotott véleményét, mint beleélnie magát mások szerepébe, mert utóbbi indirekt megközelítést követelne.

A minta adatai megerősítik, hogy a tanulók az osztályfőnök szemszögéből értékelik magukat legalacsonyabban: a medián ebben az esetben a legkisebb a táblázatban. Feltételezhetjük, hogy az osztályfőnöktől kapott jelzések mindig hasonlóak, talán a gyereket be is skatulyázza a tanár és automatikus megnyilvánulásaiban mindig ugyanúgy minősíti őt.

8. táblázat: A hétfokú skála altényezői

	Össz. Önért.	Össz. Oszt.fő.	Össz. Oszt.társ	Össz. Apa	Össz. Anya
Össz. önért.	1				
Össz. Oszt.fő.	,659(**)	1			
Össz. Oszt.társ	,753(**)	,770(**)	1		
Össz. Apa	,511(**)	,473(**)	,451(**)	1	,
Össz. Anya	,636(**)	,593(**)	,601(**)	,452(**)	1

** A korreláció 0.01 szinten szignifikáns.

A 8. táblázat alapján megállapíthatjuk, hogy az egyes tényezők egymással erős és közepesen erős pozitív irányú korrelációban vannak. Az önértékelést a többi alrendszer fényében vizsgálva láthatjuk, hogy az önértékelés és az osztálytársak alrendszerének korrelációja erős és pozitív irányú.

Ugyanilyen eredményre jutottunk a Coopersmith kérdőív értékelésénél is. Erős, pozitív irányú korrelációt mutat az önértékelés és az osztályfőnök véleménye is, amit megerősítenek a Coopersmith táblázat adatai is. Megvizsgálva az osztálytársak és az osztályfőnök feltételezett véleménye közötti korrelációt, azt erős pozitív irányúnak találtam. Az osztályfőnök véleménye általában az osztályközösség előtt, nyilvánosan hangzik el, következésképpen - különösen, ha sokszor ismétlődik-, az osztálytársak könnyen átveszik azt.

Az osztályfőnök és a szülők adatait összehasonlítva látjuk, hogy az anya és az osztályfőnök korrelációja magasabb, mint az apáé és az osztályfőnöké. Vagyis minél nagyobb az osztályfőnök pontszáma, annál nagyobb az anyáé is. Az osztályfőnök magatartása és tanulmányi eredménye alapján elégedett a tanítványával. Az anya is akkor elégedett gyermekével, ha szép, okos, ügyes, jó magaviseletű és jól tanul. Az apa és az anya közti korreláció közepesen erős, pozitív irányú, ami érthető, hiszen a szülők megközelítőleg ugyanazokkal az elvárásokkal illetik a gyermeket.

Összevetve a hétfokú skála tanulásban jelentőséggel bíró tulajdonságait a tanulók félévi bizonyítványának átlagával, azok korrelációját állapíthattam meg (9. táblázat). A vizsgálatból kiderül, hogy a tanulmányi eredmények szempontjából valószínűleg a legnagyobb jelentősége a figyelemnek van, ezt követi a pontosság az iskolai munkában, és az intelligencia (okosság) a harmadik helyre szorul. Ezek mindegyike közepes erősségű, pozitív irányú korreláció, 0,4 fölötti értékkel. A többi korrelációs mutató is közepesen erős és pozitív, viszont erőssége észrevehetően elmarad az első háromtól. Feltételezem, hogy az iskolában az első három tulajdonsággal kapcsolatban kap a tanuló leggyakrabban biztató visszajelzést vagy elmarasztalást az öt tanító pedagógusoktól. Ezt a feltételezést erősíti az, hogy az össz. önértékelés és az össz. osztályfőnöki visszajelzés korrelációja (a táblázatban nem jelzem): $r = 0,6589$.

9. táblázat: A félévi átlag és a hétfokú skála tanulmányokhoz kapcsolható tulajdonságai

Változók		Korreláció
Össz. pontosság	Félévi átlag	0,4111
Össz. intelligencia	Félévi átlag	0,4007
Össz. emlékezet	Félévi átlag	0,3558
Össz. figyelem	Félévi átlag	0,4569
Össz. szorgalom	Félévi átlag	0,3055
Össz. magatartás	Félévi átlag	0,3375

A serdülők önértékelésében az iskola mellett meghatározó a társak, kortárscsoport véleménye. A serdülők körében önmaguk és egymás megítélésében jelentős szerepű a külső. Ebben a korban fontos testi változások történnek (külső nemi jegyek alakulása), így az önértékelés szempontjából a testről alkotott kép különös jelentőségű. Emiatt kiemeltem a hétfokú skálából a szépséget, mint a külsővel, a testtel kapcsolatba hozható kategóriát. Ennek adatait vizsgáltam a társak és az önértékelés alrendszerének tükrében. A korrelációs mutató 0,7241. Ez igen erős korreláció, mely pozitív irányú. Egyetlen korrelációs táblázatban sem találkozunk ekkora értékkel.

Összefoglalás

Összegzőképpen megállapítható, hogy a vizsgálati eredmények több ponton is, negatív és pozitív irányban egyaránt alátámasztották a hipotézisemet. Megállapíthatjuk, hogy a serdülők önértékelése és tanulmányi eredménye összefügg egymással, jelesül akinek jobb az önértékelése, annak feltételezhetően jobb a tanulmányi teljesítménye, míg akinek alacsonyabb az önértékelése, annak rosszabb a tanulmányi eredménye is. Az iskolai eredmények legteljesebben a logikai- matematikai, nyelvi tehetségterületeket tükrözik. Jól érzékelhetően megjelennek az úgynevezett készségtárgyak is, azonban az ezekből adott jó jegyek nem biztos, hogy megfelelnek a valós teljesítményeknek kiváltképp a jó tanulók esetében. Feltételezhető, hogy a gyengébb tanulónál a készségtárgyra adott jó jegyek valóban jelzik az adott területen megnyilvánuló tehetséget. Figyelemre méltó az a helyzet, hogy a J. A. 7/A osztályának a többi osztályhoz képest magasabb százaléku a normál önértékelése. Valószínű, hogy náluk az önértékelés alapját a felvállalhatatlanul gyenge iskolai eredmények eleve nem képezhetik, emiatt más értékek, tehetségterületek kerültek előtérbe.

Irodalom

- Falus Iván és Ollé János (2000): *Statisztikai módszerek pedagógusok számára*. OKKER Kiadó, Budapest
- Szokolszky Ágnes (2004): *Kutatómunka a pszichológiában*. OSIRIS Kiadó, Budapest
- Tóth László (2004): *Pszichológia a tanításban*. Pedellus Tankönyvkiadó, Budapest
- Zillmann, Charlotte (2002): *Iskolai kudarcok: rosszul tanuló, tehetséges gyerekek*. Akkord, Budapest

Summary

This work is based on a survey which shows the relation of the self-estimation and school achievement in three 7th year classes. I could see the issue of the talent at the students who are good or bad at their studies. This survey has contained two methods: Coopersmith's student self-estimation questionnaire and „the seven level scale” which help to get to know the students's self-estimation, self- and social image. We have confirmed the coherence between the self-estimation and the school- achievement relying on the correlations of obtained items and the terminal school report.